

Dissertatio medica inauguralis de ictero calculoso

<https://hdl.handle.net/1874/325718>

ICTERO CALCULOSO.

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS,
AUCTORE
FRANCISCO DE VILLAVIEJA

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS,

DE

ICTERO CALCULOSO.

OPUSCULO DE FRANCISCO DE VILLAVIEJA

PETRO GACCIONE

DEPARTMENT OF MATHEMATICS

6.6

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS,
DE
ICTERO CALCULOSO,

QUAM,
FAVENTE SUMMO NUMINE,
EX AUCTORITATE RECTORIS MAGNIFICI
BERNARDI FRANCISCI SUERMAN,
MED. DOCT. ET PROF. ORD.

NEC NON
AMPLISSIMI SENATUS ACADEMICI CONSENSU
ET
NOBILISSIMAE FACULTATIS MEDICAE DECRETO,
PRO GRADU DOCTORATUS,
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS,
IN ACADEMIA RHENO-TRAJECTINA,

RITE AC LEGITIME CONSEQUENDIS,
ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTIT
GUILIELMUS HENRICUS KAPTEIJN,
e pago Bodengraven.

DIE XXI M. DECEMBRIS, A. MDCCCLVII, HORA V.

TRAJECTI AD RHENUM,
APUD C. VAN DER POST, JUNIOREM.

MDCCCLVII.

DISSERTATIO MEDICAE PRAECLINICAE

ICTERO CALCULOSO.

1842.

AVASTE SIKONO KUMINA

et Medicinam Praeclanicam

HENRICHII FRANCHETI STRASVAGI

in honorem

1842.

FRANCISCAE AUSTRIACAE

UNIVERSITATIS MEDICAE STRASVAGI

THEO. GILBERTI DOCTORIS

IN HONOREM

IN ACADEMIA MEDICAE STRASVAGI

1842.

FRANCISCAE AUSTRIACAE

GUILIELMO HENRICHU KAPFERU

in honore

1842.

FRANCISCAE AUSTRIACAE

THEO. GILBERTI DOCTORIS

1842.

PATRI

OPTIMO, CARISSIMO,

COGNATIS

DILECTISSIMIS, CONJUNCTISSIMIS

PRAECEPTORIBUS,

QUICUMQUE MIHI FUERUNT, AESTUMATISSIMIS.

PATRICK

OF THE COUNTY OF CARROLL

ESQUIRE

VS

WILLIAM

OF THE COUNTY OF CARROLL

INTRODUCTIO.

Icterus est morbus jam cognitus antiquioribus, ab iisque descriptus. Nullus forsan morbus reperiri potest, de quo tot et tam variae opiniones, non tantum quoad causas et divisiones, sed etiam quoad denominationes, exstant.

Vocabulum ab aliis derivatur a voce graeca *ixtis*, — qua intelligitur *viverra*, cujus oculorum color convenit cum colore eorum, qui Ictero laborant. Alii ortum esse putant ex graeca voce *ixtepos*, qua significabatur avis flava, quae si spectaretur ab iis, qui morbo nostro laborarent, morbum tolli, avem vero mori, veteres nonnulli crediderunt.

Morbus regius vocabatur, quia arbitrabantur nonnulli, eum facile in aulis curari posse hilaritate et remissione animi; secundum alios potus dulcis, et, ut ita dicam, regii causa, quo ille morbus demeretur; aut, si alios credamus, propter similitudinem coloris ictericorum cum auri, regis, ut habebatur, metallorum colore. Celsus morbum AURIGINEM dixit, coloris flavi causa.

Ii, qui in hoc morbo effusionem bilis vident, *suffusionem fellis* eum dicunt. Qui autem ictericorum colorem cum colore Iridis comparant, *morbum arcuatum* eum appellant. Restant nomina a Sauvagesio huic morbo data; *Melasicterus* et *Melanchlorus*.

Icterus ergo et morbus est frequens, et magni momenti, ac talis vulgo habetur; hoc enim ex multis descriptionibus, ab antiquioribus medicis datis, patet, in quibus multum inter se differebant.

MORGAGNI v. g. putat, elementa bilis in sanguine ita augeri posse, ut non sequatur secretio bilis satis magna, aut propter conditionem vitiosam sanguinis, aut propter vitium organi

secernentis, aut propter excretionem impeditam per ductus biliferos.

RICHTER, bilem in sanguine ictericorum re-
pertam quidem in hepate secretam, sed inde
resorptam et tali modo in sanguinem redire
arbitratur; statuitque irritationem systematis
biliferi morbi esse causam, qua circulatio in
eo turbatur.

VAN SWIETEN icterum oriri opinatur, si bilis non
viam solitam sequitur, verum in sanguinem redit.

ANDRAL causam icteri esse turbatam nervo-
rum actionem statuit, qua illo iudice, secretio
bilis mutatur. Loquitur nempe de specie, quae
ex animi pathematibus originem ducit.

BONNET etiam nonnullas hypotheses enumerat
et oppugnat; v. g. statuit, elementa sanguinis
dissociari, et liquidum peculiare formari, quod
inter laminas telae cellularis deponitur; porro
statuit, icterum esse effectum circulationis cuta-
neae modificatae etc. Reliquas, quotcumque dan-
tur, de ictero sententias recensere longum foret
et ab instituti nostri ratione alienum. Allatae
igitur pro exemplo sufficiant.

Ad hunc morbum rite cognoscendum etiam variae divisiones sunt admissae. Sunt qui icterum distinguant in

Icterum mechanicum
et » spasmodicum;

sunt qui distribuunt morbum in

Icterum idiopathicum
et » sympatheticum;

sunt qui divisionem praeferant in

Icterum primum
et » secundarium;

sunt denique qui divisione utantur

in Icterum calidum
» frigidum et

Icterum ex vitiis organicis.

Omnes species Icteri ad nullam horum divisionum referri possunt, nisi fortasse ad divisionem tertiam. Igitur divisio in:

I. Icterum ex causa dinamica

II. » » » mechanica

et III. Icterum ex vitiis organicis,

mihî magis placet; haec divisio, uti reliquae divisiones etiam, nititur causis morbi. Divisio ter-

tia, in icterum primarium et secundarium minus recta mihi videtur, quia Icterus primarius stricte dictus non datur; icterus enim supponit affectionem praecedentem organi bilem secernentis et retinentis.

Ad I. pertinet Icterus, qui producitur

a irritatione et *b* torpore.

Ad II. Icterus, qui nascitur

a obstructione ductuum biliarium,

b compressione eorundem, effluxu bilis impedito.

Ad III. omnes Icteri species, quibus ansam praebent vitia hepatis ejusque appendicum organica.

Inter omnes species icteri nullus existit, cujus origo nobis clarior est, quam Icterus calculosus (II. *a*), nam in hac specie concrementa biliaria ductus biliferos magis minusve occludunt, atque effluxum bilis impediunt, et hac ratione bilis jam secreta vasis absorbentibus in sanguinem reducitur.

In Ictero calculoso exponendo ordinem sequentem sequar, agam scilicet:

- 1o. De Aetiologia;
- 2o. de Diagnosi;
- 3o. de Prognosi, et
- 4o. de Cura.

AETIOLOGIA.

Icterus calculosus igitur vocatur, uti in introductione diximus, ea species, quae producitur concrementis biliariis, quae vel in vesica fellea, vel in hepatis substantia, vel in ductibus biliariis inclusa sunt, et quibus bilis effluxus impeditur: hac ratione tunc bilis jam secreta in sanguinem reducitur vasis absorbentibus.

Calculi, qui quamvis non habendi causa proxima, ad propiorem referri merentur, quam maxime differunt quoad *locum* quem occupant, quoad *figuram*, *magnitudinem*, *numerum* et *structuram*.

Calculi reperti sunt in ipso hepate (RUYSEN);

in ductu hepatico (WALTER), et cystico (RUYSCH), et in his calculi saepe formam coralliorum exhibent; in ductu choledochico (ALBINUS), etiam in ostio hujus ductus, vel in vesicula fellea, vel in ventriculo (HARMENS), vel in ipsis intestinis (ZACUTUS LUSITANUS), tenuibus et crassis; in peritonaco ex perforatione vesiculae felleae.

Figura calculorum etiam valde differt: sunt enim pentagoni aut pyramidales aut cubici, haud raro etiam sphaerici; interdum oblongi, ovaes, ex forma rotunda magis angulosi fiunt; sunt et piriformes, pro forma vesicae felleae (RICHTER, DELIUS). Quidam formam habent partis posterioris patellae (RUYSCH); quidam sunt inaequales (ALBINUS) scabri aut tuberculis in superficie praediti instar mororum, aut extus semipellucidi, politi, scabri sunt etc. Raro aggregatio parvorum concrementorum reperitur, id quod saepius in systemate uropoiëtico occurrit. Animadvertas autem, calculos non in primitiva forma remanere, sed saepe mutari, ut ex diffractione patet.

Calculi variae *magnitudinis* reperiuntur, raro

magnitudinem ovi gallinacei attingunt, raro magnitudinem ovi columbini superant. MËCKEL atamen calculum descripsit, qui magnitudinem habuit $5\frac{1}{2}$ pollicum in longitudine, et $4\frac{1}{2}$ pollicum in circumferentia sua maxima. Interdum tanquam granula occurrunt.

Numerus calculorum est valde diversus, nunc pauci, nunc plures inveniuntur. Adsunt auctores (uti MORGAGNI) qui 3000 calculos in una vesicula fellea se invenisse dicant.

Quod attinet ad *structuram* calculorum, nonnulli et quidem nigerrimi distingui a bile exsiccata nequeunt, et fracti sibi invicem similes sunt et ejusdem naturae. Haec species semper est figurae irregularis.

Alii non tam frequenter occurrentes calculi magis sphaerici, extus rubri vel crocei, intus albi sunt. Striati sunt et radiati, magis rubicundi versus centrum. Laminae crystallatae splendorem habent asbesti, nunc radiatae ex centro, nunc radiatae paraleliter. Hi calculi tenuiores et fragiliores sunt quam aliae species.

Alii calculi extus flavi vel nigri, similes bili,

intus crystallisati, pellucidi, et splendentes, striati, interdum lamellati, fusciores versus centrum, fragiles, insipidi reperiuntur. Ex omnibus generibus hoc facillime liquescit calore, et simile est spermati ceti secundum BLUMENBACH.

Alii tamen saepissime occurrentes calculi extus nigri, interdum albidi, politi, intus lamellati, duri et tenaces, et istae lamellae ita se excipiunt, ut alia sit fuscior, alia albidior.

Alii splendentem habent nucleum, sed extus sunt fusco colore: plerumque fragiles sunt et insipidi. Secundum GOLDWITZ nonnulli conveniunt cum cera fusca.

Nonnulli extus sunt arenosi, sed intus nucleus nigerrimus continetur.

Alii intus exhibent nucleum, alii non exhibent.

Ex analysi chemica patet, calculos biliares magna pro parte constare e cholestearine, hi autem colorem album proprium habent, pellucidi sunt et crystallisati. Insolubiles sunt in aqua, solubiles in alcohole fervente, in oleo terebinthinae et aethere, et refrigeratione crystallisantur in rhomboïdes splendentes, ardent flam-

ma clara, et cum alcalibus non mutantur in saponem. Nucleus, qui non solvitur, constat mucositate bilis coagulata, et materie coloranti. (Secundum BRIGHT hæc species calculorum invenitur in vesicula fellea apud eos qui scirrhus hepatis laborant).

Calculi biliarii non satis accurate explorati sunt, et sæpe principii constituentibus nomina data sunt, quæ ad alias substantias pertinent.

BERZELIUS affert exemplum analyseos:

	GLAUBE.	BRANDES.	
Bilis siccata	8	3.12	5.66
Cholestearine	56	81.25	69.76
Mat. col. bilis	15	9.38	11.38
Album. coag.	9		
Mucus bilis	12	6.25	13.20
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>10.000</u>

Verisimiliter materies albuminosa in calculis biliariis, alia materies est, v. g. substantia solubilis cum alcalibus in aqua calida, et in refrigeratione gelatinosa.

In cholestearine atque in materie coloranti calculorum biliarium reperta sunt etiam phos-

phas et Carbonas Calcis. BAILLY et HENRY repperunt etiam Carbonatem Calcis, mucum aut albumen, oxydum ferri, atque materiem colorantem bilis.

ROKYTANSKY dubitat, num carbonas et phosphas calcis ex bile efficiantur, opinatur, eorum praesentiam magis adscribendam esse mucosum blennorrhœico et puri, quae in vesicula fellea inveniuntur. MARX etiam invenit oxydum Ferri.

POULETIER DE LA SALLE detexit materiem pinguem crystallisabilem.

CHEVREUIL primus hanc materiem tanquam cholestearinum descripsit.

FOURCROY eam vocavit adipocire.

LA SAUSSURE dixit eam constare ex 84.068 carbonii, 12.08 hydrogenii, et 3.914 oxygenii.

Quomodo calculi oriantur, parum hucusque notum est, et sententiae de hoc ortu valde inter se differunt.

Alii v. c. calculos oriri putabant *putredine*; haec vero suppositio valere nequit in omnia calculorum genera, nam bilis putrida liquescit, neque facile se coagulari patitur; deinde, quam-

vis multi medici calculos repererint, nemo calculum vidit ex bile putrescente; denique interdum quantitas bilis enormis inest in vesica fellea, quamquam nulli calculi in ea reperiantur, quod a GOLDWITZ defectui acidi phosphorici attribuitur.

Alii falso calculorum ortum impissioni vel exsiccationi bilis adscripserunt; — magnum enim interest discrimen inter concrementa et partem fellis reliquam; — pondus residui specificum bilis multo majus est quam calculorum: plerumque scilicet calculi in superficie aquae natant, bilis ipsa vero fundum petit; — bilis exsiccata amarissima est, calculi vero insipidi, et utriusque odor in concrematione valde differt. Verumtamen nonnunquam fragmenta bilis exsiccatae in vesica felleae occurrunt, sed SOEMMERING arbitratu haec solvi posse in bile diluta, quod cum calculis fieri nequit. Verisimile est, secundum auctorem eundem, ut bilis indurata nucleum formet in concrementis. Attamen DURANDE calculos observavit sine nucleo, in quibus totum concrementum una massa constabat, cujus partes legibus cohaesionis sibi invicem junctae erant.

SOEMMERING putat, concrementa pellucida non paulatim, sed interdum subito oriri, fortasse coagulatione bilis. FOURCROY hac de re opinatur, calculos crystallisatos tum formari, cum materies spermatis ceti simillima, quae partem humorum hepatis efficere videtur, tam copiosa adsit, ut soluta in bile remanere nequeat.

SOEMMERING argumenta sequentia ad confirmandam suam hypothesin adfert:

»quod comparatione concrementorum biliarium cum bile ipsa dubitari nequit, quin calculi originem ex ipsa bile ducant;

»quod coagulatio bilis ex vesicula fellea in cadavere recenti non solum acidis mineralibus dilutis, sed etiam succo limonum, cremore tartari, nitro, aceto vini, et — quamvis minore gradu — urina citissime impetratur. Color coaguli acido sulphurico diluto formati primum est flavus, deinde viridis. Bilis putrescens alio modo, et multo difficilius coagulatur;

»quod natura ejusmodi concrementi tantum parte bilis oleosa constat, quo coagulatio vel separatio elementorum bilis arguitur;

»quod figura talium concrementorum non tam regularis esse posset, si paullatim existent, quum vesicula fellea in corpore humano non immobilis sit;

»quod concrementa in una eademque vesicula fellea sibi invicem similia sunt;

»quod verisimile est, hanc coagulationem nasci ex vitio aliquo in membranis vesicae felleae.»

De formatione igitur calculorum biliarium statuendum est, quod partes constituentes bilis crystallisabiles augentur, atque praesertim quidem cholestearine.

Ad calculorum genesin praedispositi sunt melancholici, phlegmatici, eruditi, tristes, captivi. Aetas media, vita sedentaria, atque quies corporis diuturna origini calculorum favent.

FR. HOFFMANN, VAN SWIETEN, COË et HALLER, ad causas concrementorum biliarium praeter vitam quietam, sedentariam, referunt somnum protractum, et sessionem cum corpore curvato statim post cibum sumtum.

CRUVEILLIER aetatem proveciorem, tanquam

causam habet, quia tunc cholestearine majori copia in bile invenitur, et igitur citius in coagulationem transit.

GUERSENT et JADELOT nunquam in natu minoribus calculos invenerunt.

Secundum BAGLIVUM, MORTON, BOERHAAVE, GOLDWITZ arthritis tanquam causa praedisponens est habenda, quae sententia non est improbanda, quia arthritis necessitudine causali, quam vocant, cohaeret cum calculis biliariis; etenim hic morbis existit iisdem causis occasionalibus. Calculi biliarii praeterea in multis regionibus Septentrionalibus et humidis, ut in Britannia, Hannoveria, cet, epidemici reputantur, id quod similitudinem horum affectuum probat.

Saepius calculi occurrunt in sexu feminino quam in virili; secundum HOFFMANN, HALLER et SOEMMERING praesertim apud mulieres inveniuntur in annis climactericis; et HEYFELDER observavit quadraginta aegrotantes calculis, quorum tantum quinque viri erant.

Causae occasionales formationis calculorum multae atque variae sunt. Huc pertinet abusus

ciborum pinguium et animalium, etiam cerevisiae acidae etc.

Antiquiores jam ad ingesta attentionem fecerunt:

GAUBIUS e. g. enumerat alimenta acida, acerbata, austera, crassa, cruda, viscida, farinacea, sicca, terrestria, cerevisia recenter cocta etc. HALLER tamen cerevisiam acidam ut causam rejicit, cum in iis regionibus quae vino abundant, calculi quidem saepius occurrant, sed et feminae quae nihil praeter aquam bibunt, eodem morbo laborent.

DIETRICH admittit vitia primarum viarum, torporem v. c. canalis intestinalis, et praesertim acidum in eo ortum; hoc enim acido bilis coagulari dicitur. MACLURG imprimis arbitratur, acidum ex ventriculo in duodenum transiens, in ductu choledocho cum bile conjungi, et ibi coagulari.

MORGAGNI, HALLER et DIETRICH etiam opinantur, acidum vere partem efficere concrementorum. Queritur tamen, cur in infantibus, qui saepissime acore primarum viarum laborant, talia coagula non fiant?

Alii accusant abusum medicamentorum ter-
reorum, sed ALBERTY et BREY contendunt, his
medicamentis quidem calculos in ventriculo,
nec vero in vesicula fellea, formari posse.

HOFFMANN ratus est, quod venae sectio neglec-
ta in sanguineis causa fieri possit formationis
calculi.

Alii statuunt metastasin materiei cujusdam
morbosae in vesicam felleam.

Huc pertinent etiam animi affectus, nam ne-
gari nequit tales affectus actionem nocivam ha-
bere in secretionem bilis, et magnam proclivita-
tem ad decompositiones chemicas in hoc humore
efficere.

Abusus spirituosorum secundum HOFFMANN et
DURANDE favent etiam concrementorum biliarium
generi. Negat vero GOLDWITZ.

Difficile sane est singulas causas, quae calcu-
lis biliaribus ansam praebere possunt, indicare,
nam observationes singulares citare, quibus vis
harum causarum in calculis producendis pateret,
ardua res foret. Hoc interim certum videtur,
omnia ea, quae plethoram venosam abdomina-

lem vel producere vel sustentare, et hepatis
functionem turbare valeant, tanquam causas
calculorum biliarium remotas considerari de-
bere.

DIAGNOSIS.

Diagnosis icteri calculosi quam maxime difficilis esse potest, et *primo* quidem quoniam icterus ex multis aliis causis originem ducere potest, in quibus symptomata magis minusve conveniunt cum symptomatibus icteri calculosi, nam in ictero calculoso symptomata pathognomonica fere non dantur: *secundo*, quandoquidem et icterus et reliqua symptomata excitata calculorum praesentia, confundi possunt cum affectionibus aliorum viscerum abdominalium, quae fere iisdem symptomatibus stipantur; et *tertio*, quia saepe in cadaveribus reperiuntur calculi, qui durante vita pauca, aut nulla symptomata produxerant.

Ratio hujus rei quaerenda est in loco, ubi calculus haeret, quod etiam de SAUVAGES opinatur, nam dicit: quod dolor et icterus, quae tanquam symptomata manifesta calculorum consideranda sunt, non oriuntur, quando calculi natura non removentur ex vesicula fellea in ductum choledochum.

ANDRAL hanc sententiam etiam probat, dicit nempe, calculos biliarios tantum symptomata graviora efficere, quando in ductus biliferos penetrant, irritationem ibi excitant, atque inflammationem.

Ad diagnosis icteri ex calculis biliariis faciliorem reddendam, ante omnia breviter enumeranda sunt symptomata reliquarum icteri specierum, et deinde recensenda sunt symptomata, ex quibus non tam certa, quam probabilis diagnosis icteri calculosi peti potest, et quae hanc speciem distinguunt a reliquis icteri speciebus in divisione nostra commemoratis.

Icterus in genere dignoscitur colore cutis oculorumque mutato, et quidem flavo aut e flavo viridescente, urina crassa, turbida, crocea, vel

profundius etiam colorata, faecibus albis, cinereis, argillaceis, cute sicca, aspera, pruriente; anorexia, dyspepsia.

I. *Icterus ex causa dinamica*, vel ex irritatione vel ex torpore originem ducit.

a. *Icterus ex irritatione* denotatur flavo cutis oculorumque adnatae colore, epigastrii dextrique hypochondrii tensione et dolore quodam, cute ardente, pulsu subinde febrili, alvo vel stricta vel liquida flava.

Ad hanc speciem pertinent:

α. Icterus a polycholia, quem per excellentiam calidum dicunt;

β. Icterus spasticus;

γ. » Neonatorum;

δ. Denique icterus quae ex cutis perspiratione impedita, vel ex suppressione profluvii cujuscunque, vel ex metastasi, ex sordibus etc. originem ducit.

b. *Icterus e torpore sive frigidus* lente oritur, lassitudine, segnitie, animi tristitia, anorexia, ponderis sensu in epigastrio,

tardaue digestionē diu praenunciatus, tarde decurrit et dignoscitur ex habitu cachectico, colore fusco, profunde viridi, vel etiam nigrescente, absente vel irritationis, vel organici vitii indicio.

II. *Icterus ex causa mechanica* vocatur ea species, quae nascitur, aut obstructione aut compressione ductuum biliarium, indeque impedito bilis effluxu. Ad hanc speciem pertinent:

- 1°. Icterus calculosus;
- 2°. » verme productus in ductibus biliaris latente;
- 3°. Icterus ex incrassata bile vias biliferas opplente;
- 4°. Icterus a compressionē ductuum bilis excretoriorum per tumores et indurationes qualescunque partium vicinarum.

III. *Icterus ex causis organicis*. Dignoscitur pondere, duritie, nec raro tumore etiam hypochondrii perpetuo, respirationis difficultate, dyspepsia, profundo, ut in frigida morbi specie, cutis colore, longaue duratione. Huc referri debent:

1°. Icterus ex vitiis organicis in ductibus biliaris haerentibus;

2°. Icterus ex vitiis organicis in parenchymate hepatis degentibus (1).

Videamus nunc de prima specie, de ictero calculoso. Ad diagnosis hujus morbi clariorem reddendam, primo loco symptomata enumerabimus praesentiam calculorum denotantia. Haec sunt:

Dolor sub processu xyphoïdeo, in hypochondrio dextro. Nonnulli dicunt hunc dolorem semper adesse, et statuunt a ligamento hepatico derivari.

Cl. STARCK observavit in omnibus aegris, calculo laborantibus, qui auxilium suum implorabant, regionem epigastricam tumidam esse et tympaniticam, quae symptomata autem iterum evanescere solent, quando concrementa excernuntur.

Dolor nascitur in genere post pastum, inter-

(1) Sub nomine vitii organici hic intelligo et hypertrophiam, et atrophiam, et paratrophiam.

dum circumscriptus, plerumque autem dispersus in abdomine percipitur. Dolor saepe locum mutat, quod verisimiliter calculis locum mutantibus adscribendum est; nunc convenit cum dolore calculis urinariis excitato, qui descendunt in ureteres, sine difficultatibus attamen in urina excernenda, nunc aegri dolorem comparant cum dolore, animali vivo in ventriculo producto.

Secundum DURANDE interdum brachium dextrum, aut nates dolent.

Maximi ad diagnosis momenti haberi meretur, insultus doloris sine febre incipere, et pulsum normalem et regularem manere.

Interdum calculis etiam varia vitia digestionis producuntur, uti sec. DIETRICH, dolor transitorius in ventriculo, secundum DURANDE, ructus acidi, nausea, vomitus etc.

Alvus aut obstipata aut laevis est.

Plerumque excreta albi coloris sunt. Interdum urina crocea est, interdum etiam stranguria vel ischuria observatur (DURANDE).

Interdum secundum PETIT susurrus frictionis

stethoscopio auditur in macilentis. In macilentis sub margine hepatis sentiri potest intumescencia piriformis. Cum symptomatibus localibus saepe junguntur symptomata sympathica: aegri queruntur de dolore in columna vertebrali, nisus ad vomitum adest, cibos et potus ferre nequeunt, non raro syncope, sudor frigidus, pulsus parvus, respiratio difficilis, singultus et convulsiones sequuntur. Porro congestio ad caput, vertigo, scintillae ante oculos, haemorrhagia narium, tristitia, melancholia, mania, suppressio mensuum, motus febriles, et interdum febris intermittens.

Ex conspectu diversarum spicierum icteri patet, icterum calculosum satis facile dignosci posse a reliquis speciebus, et ex iis sequi debere videretur, non difficile esse dictu, utrum calculi pro icteri causa habendi sint, an ex alia causa oriatur. Notandum autem, quod icterum, ex alia causa originem ducentem, interdum comitatur praesentia calculorum, atque in hoc casu calculi dignosci nequeunt, etiam 2°. multos alios affectus morbosos viscerum abdominalium

adesse posse, qui symptomata calculorum simulant. Huc pertinent.

Hepatitis, membranacea potissimum, *Duodenitis* et *Peritonitis*. In his morbis etiam dolores vehementissimi, obstructiones, vomitus, cet. occurrunt. Proprium autem ictero calculoso est, quod doloris paroxysmi adsunt, quodque abdomen non dolet sub pressione in tempore libero, dum in inflammationibus dictis dolor perpetuum est, et pressione semper augetur. Praeterea in ictero calculoso abdomen nec calidum, nec tensum est, uti in inflammationibus, et aegri tantum vomitu laborant, durantibus insultibus dolorificis. Excreta in ictero calculoso sine colore, grisea, argillacea, non liquida occurrunt, et nullo modo conveniunt cum excretis in inflammationibus quas enumeravimus. In *Hepatitis* insuper hepar saepe praegrande, quod in ictero calculoso nunquam observatur, durante insultu sudor erumpit interdum, dum in inflammationibus febris, et cutis sicca nunquam desunt. Denique sanitas interdum subito sequitur excretionem calculorum, et dolores immediate evanes-

cunt, dum anamnesis etiam suam partem conferre potest ad diagnosin icteri calculosi certiorrem reddendam.

2°. Icterus calculosus confundi potest cum ictero originem ducente ex cirrhosi hepatis, sed in hac specie dolor deest, hepar sese magis minusve contrahit, et saepe hanc conditionem comitatur hydrops ascites, et oedema artuum. Non raro etiam cirrhosis complicatur cum vitiis organicis cordis, atque cum morbo Brightii: hic ejus sequela saepe, illa vero causa.

3°. Cum *Neuralgia Hepatica, Cardialgia, Colica tum alia, tum saturnina, et Nephralgia.*

Ab omnibus his affectibus praesentia calculorum biliarium dignoscitur loco dolenti: dolor enim in ictero calculoso sese extendit in genere a vesicula fellea superiora versus; porro videmus hic icterum, excreta decolora, interdum etiam intumescentiam vesiculae felleae etc. Dignoscitur insuper a *nephralgia* eo, quod haec dolorem characteristicum habet, sese ad testem extendentem, dum testis attrahitur lateris affecti, et in

femore stupor percipitur; insuper in colica renum, sic vocant nephralgiam, ut desunt symptomata icterica, ita adsunt non raro vitia in excretionem urinae, quae in ictero calculoso non observantur.

Ex omnibus autem symptomatibus, quae icterum calculosum ab aliis morbis commemoratis distinguunt, sola excretio concrementorum tanquam symptoma pathognomonicum haberi meretur.

PROGNOSIS.

Prognosis in ictero pendet e causis. In ictero a causa dinamica in genere non infausta; infausta vero in ictero a causa organica. In ictero a causa mechanica differt, prouti causa illa tolli et in posterum praeverti possit, an secus. Icterus calculosus, vel potius causa, quae ipsi subest, difficulter sanatur. In hac specie igitur prognos non fausta. Quod praesentiam attinet calculorum biliariorum, prognos non semper infausta est dicenda, nam e sectione cadaverum, ubi calculi reperti sunt, qui durante vita nulla symptomata graviora produxerant, patet, calculos biliarios adesse posse sine noxis manifestis; sed

quando calculi formati, tanquam corpora peregrina agunt, in locis ubi haerent, v. g. in tubulis biliferis, vesica fellea, et ductibus excretoriis, aut uti interdum inventum est, in intestinis, atque ibi irritando influxum nocivum habent, tunc prognosis infausta redditur, quia producta saepe periculum et ipsam mortem afferre possunt, orta inflammatione, ex qua ulceratio vesicae felleae, ruptura ductuum excretoriorum, atque effusiones bilis et puris in peritonaei cavum nasci possunt. Attamen quamvis negari nequeat, calculis biliariis symptomata periculosa uti supra dicta provocari posse, tamen exitus faustior etiam esse potest, nam multae observationes dantur, in quibus natura una aut altera via calculos excrevit, sine symptomatibus nocivis, quod J. C. DE RUEFF observavit, qui narrat se calculum ingentem et gravem expediri vidisse in excretis; etiam W. LIEBERGEN loquitur de sanatione abscessus hepatis, ubi calculus magnitudinis ovi columbini excerneretur, per aperturam fistulosam, atque etiam aliae observationes adsunt, ubi calculi aut per anum, aut per vomiti-

tum, aut abscessu facto per parietem abdominis excernerentur; calculi nempe in vesica fellea efficiunt inflammationem, cohaesionem vesiculae felleae cum peritoneo, atque formatione abscessus fistulam formant, per quam aut calculi sponte excernuntur, aut artis ope removeri possunt sine periculo. Interdum illa cohaesio etiam nascitur inter vesiculam felleam atque duodenum, quam suppuratio et perforatio duodeni sequuntur; per quam aperturam calculi ingentes excerni possunt ano. Non raro in hac conditione sanatio secuta est, sed plerumque aeger moritur postea febre hectica, atque exhaustionem. Si animadversiones insuper nonnullorum scriptorum, v. g. DURANDEI, fide digna sunt, qui narrant non tantum formationem calculorum impediri, sed enim calculos solvi posse specificis, concludendum est, icterum calculosum, ejusque causam sanari et exitum adeo faustum habere posse, quando calculi vel excreti sunt, vel in corpore soluti.

Conditiones morbosae secundariae, quae secundum nonnullos, calculis provocantur, quam-

quam crediderim, hic minus saepe calculos ipsos, quam quidem conditiones morbosas hepatis simul existentes accusandas esse, prognosin infaustissimam reddunt; nam secundum HOME interdum sequitur asthma, secundum VAN SWIETEN hydrops ascites et anasarca, secundum MARTEAU tympanitis. Alii loquuntur de congestionibus in recto intestino, de haemorrhoidibus et tenesimis. Secundum HILDEBRANDT interdum nascitur inflammatio et ulceratio vesicae felleae, et ductuum biliferorum, aut partium vicinarum, etiam interdum phthisis, et ita porro. Interdum aegri subito insultu corripiuntur, praesertim ubi natura calculos excernere conatur, tunc nascitur anxietas magna, tensio in regione pylori, nausea, vomitus, motus interdum febriles etc.; et quamvis hic insultus aegro salutaris esse possit excretionem calculorum, etiam fatalis esse, et mortem afferre potest vehementia symptomatum, vires exstinguente.

Videtur igitur ieterus calculosus omnino aliquam spem sanationis praebere, quae per excretionem calculorum fieri possit, sine influ-

xu nocivo, sed prognosis in omni casu dubia manet.

Magni momenti etiam est conditio aegri ipsius, qui morbo corripitur. In corporibus sensilibus atque delicatis oriri possunt paralyses, e doloribus atque vomitu, aliisque irritationis symptomatibus. Exstant exempla, ubi dolores subito evanescebant post vomitum, pulsus filiformis reddebatur, artus frigidi, facies collabebatur, atque brevi moriebantur aegri. In corporibus robustis haec quidem non metuenda, sed in his irritatio nervorum transire potest in irritationem vasorum, et ita inflammationes effici possunt, quae interdum exitus infaustos habere possunt. Interdum etiam subito vesicula fellea rumpitur, aut ductus biliferi perforantur, nullis symptomatibus praegressis tale quid praenunciantibus, cum eventu lethali, effusione bilis nempe in cavum abdominale.

In aliis aegris, in quibus haec symptomata periculosa non orta sunt, marasmus oriri potest, e mixtione sanguinis morbosa, indeque vitiata nutritione.

C U R A.

In curatione icteri calculosi gravissimaeque, qua comitatur, sive irritationis sive inflammationis, haec tria requiruntur: 1°. spasmus et dolores imminuendi sunt; 2°. inflammatio, si orta fuerit, oppugnanda est; 3°. calculi biliarii vel solvendi vel removendi sunt, novaque calculorum genesis praecaveri debet.

Antiquiores jam hanc methodum aut magna pro parte aut totam sunt secuti, quamquam maxime differunt inter se medicamentorum delectu. Ut primae indicationi satisfacerent, imprimis utebantur opiatis; BELL v. g. praescripsit opium 2—3 grana o. h. aut o. bih., lanas hu-

midas ex laudano liquido Sydenhami posuit in regione epigastrica, et si opium vomitu iterum ejiceretur, clysmata 2—3 drachmarum laudani, atque balnea calida; si haec frustra adhibuisset, cucurbitas cruentas in regione ventriculi applicuit, et ad calculum removendum primum emetica et postea purgantia.

PEMBERTON eandem methodum secutus est, praescripsit etiam opium (aliquot grana), aut laudani liquidi xxiv guttulas pro dosi, donec dolores evanuissent.

HUFELAND ad dolores tollendos praescripsit aquam lauro-cerasi cum tinct. thebaïca; si inflammatio nata esset, venae sectiones; ad resolutionem calculi salia commendavit media, imprimis sodae praeparata, thermas Carolinas, pilulas de sapone cum extractis amaris, et tunc purgantia, aut medicamentum DURANDEI.

BRICHETEAUD commendat praesertim parvam dosin tinct. castorei, atque glaciem in regione epigastrica, interdum etiam glaciem praescripsit in pilulis ad usum internum.

POWEL venae sectiones ad animum deliquium

usque fecit, et dolores sedare conatus est per cataplasmata narcotica in abdomine, atque per clysmata antispasmodica.

CRAIGIE commendat clysmata ex herba nicotiana.

FRANK venae sectiones, hirudines in regione hepatis, clysmata emollientia, et aetherem cum opiatis ad usum internum.

MERAT clysmata frigida.

RICHTER curationem divisit, in curam palliativam et radicalem: in cura palliativa, dolores vehementes et affectionem spasmodicam imminuere conatur, per oleosa cum syrupo diacodii, per emulsionem amygdalarum aut cap. pap. albi, decoct. seminis lini, et parvam dosin ipecacuanhae $\frac{1}{4}$ gr. v. g. o. $\frac{1}{4}$ h., cum cataplasmatibus antispasmodicis et infriktionibus in abdomine; in obstructionibus pertinacibus clysmata, atque balneum tepidum commendat. Ad curam radicalem secundum eum nulla medicamenta dantur.

STOKES commendat balnea calida, et emetica tantum in prima morbi periodo.

PETIT proposuit calculum remove, operatione

chirurgica, nempe incisione in vesica fellea, ex qua calculus extrahi posset, et quamquam haec methodus in genere certe rejicienda sit, necessaria tamen esse potest, quando concretio et formatio abscessus locum habet, inter vesiculam felleam et abdominis parietes.

VAN HALL dicit, bono cum eventu electricitatem se adhibuisse.

Ad calculum solvendum et removendum, atque ad novam calculorum formationem impediendam, medici supra dicti, et alii, variis medicamentis usi sunt; ex salium ordine adhibuerunt sal ammoniac, sodam solutam, aquam calcis, saponem, tinct. ant. tartarizatam, liq. terra fol. tartari cum spir. nitri dulcis, acetatem potassae, tartrat. potassae, calomel (hoc imprimis GIBBONS commendat), atque aquas minerales solventes, Carolinas, Töplitzensem, Kissingensem etc.

Ex regno plantarum bono cum eventu praescribuntur, succus recens expressus aut *Extractum* saponariae, taraxaci, cichorei, graminis et fumariae; fructus maturi, decoct taraxaci, graminis, saponariae etc. Ex regno animali, lac

asidinum, serum lactis dilutum, ova recentia in atqua frigida soluta, tempore matutino vitellum ovi aqua solutum et liquore anodyno minerali HOFFMANNI mixtum.

Ex his a RICHELMO acid. nitricum, a WHYTT et CONRADI aqua calcis, ab HALL electricitas, a CARENDEFFEZ acid. oxalicum et phosphoricum tanquam specifica, commendata sunt.

Nullum autem medicamentum ad calculum solvendum, tanta laude celebratum est, quanta medicamentum DURANDEI, constans ex 3 partibus aetheris sulphurici, et 2 olei terebinthinae. Antequam autem DURANDE hoc medicamentum in aegris adhibuerit, praescrispsit iis per 6 aut 8 hebdomades medicamenta demulcentia, resolventia et aperientia, et tunc quotidie matutino tempore scrupulo aut drachma integra uti debebant hujus remedii, cum sero lactis aut jusculo tanquam potu. Perrexit cum medicamento, suo donec libra integra adsumta esset, et curationi finem imposuit administrandis purgantibus mitioribus, quibus calculi exernebantur tanquam massa picea et flava. Propter effectum optimum,

hoc medicamentum multis probatum est, quamvis difficile sit explicatu, quomodo hoc medicamentum agat. Effectus bonos confirmaverunt STRAK, SOEMMERING, ODIÉR, PORTAL, et praesertim KOPLAND, quorum ultimus dicit, nunquam se vidisse symptomata exacerbari, post usum hujus medicamenti. Bono etiam cum eventu hoc medicamento usus est cl. BLEULAND in muliere e pago Zwammerdam, quae calculis biliaris laborans, post assumptionem magni numeri medicamentorum, ejus auxilium imploraverat (ni fallor anno 1815). Adhibuit Vir cl. in hac aegra medicamentum DURANDEI, quo illa sanitatem recuperavit, ita ut etiam hodie optima valetudine fruatur. Propter actionem excitantem autem hujus medicamenti, multi aegri id ferre nequeunt.

Nonnulli medici medicamento DURANDEI tantum vim antispasmodicam, et non resolventem adscribunt. Huc pertinent imprimis TROUSSEAU et PINOUX, quorum opinio de hoc medicamento huc redit: dicunt scilicet: se nec observationes earumque accuratorem, nec diagnosis alio-

rum, nec bonos effectus hujus medicamenti in aegris, calculis laborantibus, oppugnare; dubitare vero de una proprietate hujus medicamenti, nempe de proprietate solvente, quam DURANDE tantis encomiis celebravit. Quam maxime difficile est, ita fere pergunt, hanc proprietatem demonstrare, nam ad hanc demonstrationem nexus rerum requireretur, qui raro occurrit: in regione vesiculae felleae nempe tumor tunc adesse deberet, in quo accurate indurationem lapideam observare possemus, et tunc sub administratione medicamenti DURANDE hic tumor evanescere deberet, absque vestigiis concrementorum in excretis; quamdiu hoc non liquet, dubitandum est. Quamvis infitiamur nequeamus, jure suo dubitare hos medicos, tamen effectus optimos hujus medicamenti permulti medici laudaverunt, ipsi TROUSSEAU et PIDOUX vim antispasmodicam egregiam laudant in colica biliosa. DURANDE igitur laude dignus est, qui primus in aegris, calculis laborantibus, hoc medicamentum adhibuit. Ceterum de omnibus medicamentis laudata ad formationem calculorum

prohibendam, verum est, rationem agendi plane incognitam esse.

Praemissâ relatione de medendi methodo, a variis auctoribus in ictero calculoso adhibitâ, superest, ut brevi curam exponamus, quae secundum nostram sententiam in morbo illo adhiberi debet. In insultibus dolorificis nimirum, huic morbo propriis, si cadat in hominem robustum, praesertim si jam per plures horas duraverint, venam secandam esse crediderim, eo scilicet consilio, ut inflammatio vel praevertatur, vel tollatur, et spasmus solvatur. In aegro debiliori hirudines apponerem aut, si recens ortus esset paroxysmus, administrarem tantum antispasmodica, cataplasmata de herba hyosc. nigr., de cap. pap. albi, similibus, et interne pro re nata vel opium, vel alia medicamenta inordinatam nervorum actionem componere valentia, dosi ad constitutionem aegrotantis, et vehementiam symptomatum accommodata.

Extra paroxysmos incipiendum esse crediderim ab usu resolventium, taraxaci, cichorei, saponis

medicati, salium mediorum, similium diu continuato, non neglecto corporis motu, et diacta curae therapeuticae respondente. Quibus non juvantibus, nisi obsit nimia aegrotantis, primarum praesertim viarum sensilitas, remedium DURANDEUM exhibendum esse censeo.

— 48 —

THESES.

I.

Diagnosis calculorum biliarium semper incerta, nisi calculi excernantur.

II.

De origine calculorum biliarium pauca constant.

III.

Temperamentum phlegmaticum disponit ad formationem calculorum biliarium.

IV.

Medicamentum DURANDEI quam maxime prodesse posse in ictero calculoso, negari nequit.

V.

Actio salivae in digestionem chemicam ratione explicari nequit.

VI.

Sine nervorum actione, nulla inflammatio aut suppuratio.

VII.

Signa physica maximi momenti sunt in diagnosi morborum pectoris.

VIII.

Pulsus per se signum fallax.

IX.

Phthisis tuberculosam ars sanare nequit, retardare saepe potest.

X.

In cachexiis caute mercandum est cum sanguinis detractionibus.

XI.

Albuminuria, qua talis, non vetat quidem diureticorum administrationem, at magnam tamen requirit in usu horum medicaminum circumspectionem.

XII.

Campora in febre nervosa erethica tum demum convenit, ubi delirii vehementia ex irritatione organorum generationi inservientium pendere videtur.

XIII.

Divisio syphilidis in primariam, secundariam et tertiarum est rejicienda.

XIV.

Diagnosis tumorum incerta.

XV.

Actio musculorum abdominalium et diaphragmatis non absolute requiritur ad partum solvendum.

XVI.

In metrorrhagiis, quae a causis dynamicis partum sequuntur, manum in uterum inducere, longe praestat styp-ticorum administrationi.